

Вул Карагич - село кароца

Знaмо да је тачно кад се каже: прост
наш народ, све у свему, имaлeши и снажнiji језик него књижевници. Знaмо да је
тачно кад се каже: Прост наш народ имa дар да прича и дар да разговара. Уaгред
би се ту само могло додати: имa две дара, јер је стил причања други, а стил разговo-
рања други.

Да бисмо нешто могли мало да разрадимо, по методу интелектуалне, прво ћемо мањко замрсити. Питаме се; да ли народ има језик и типични језик зато што има један разговарање и причања, или има један разговарање и причања зато што има један језик? То најпрви мах изгледа „цирикулус вициозус“, што би се српски рекло: замрсак који иде у круг, те не можеш крај да му ухватиш и да га расплетеш. Али сви ти замрсици у круг, кад се мало правидније расуди, истакну крај и размрсе се. Језик, то јест стилизовани, специјално примењени језик у једној прилици или у једном случају, последина је потреба нашег ума и душе, последина потреба нашег или већег дара нашег да причамо уметнички, или даровито вером аутентично. Причање или разговарање, пакле нису производи језика, него производи интелигенције, маште и околности живота; а језик је медиум и средство од којих зависи степен снаге и уметности. Једна мала кореспонденција Максима Горьког, петнаестогодишњег радника, писана је Горком: да се у њој јавио књижевни дар, и то као последина мучног и бедног живота. На крају крајева било је тачно: само мучан живот, пакле животне околности и жеља девојчине да пише тим околностима. Али је тачно и доказано да је руски сељак, који је мучно и бедно живео, одлично разговарао и ~~русски~~ причао. Руски босјац и скитница, у доба једног ужасног друштвеног стања, умео је у монологу и дијалогу разговарати до одређене поразно. Трговци руски из тих мутних времена, кад се из мутног наклама вадиле капитални, имали су по два три језика и стила. Артаманови Горькога, два стила; трговци мајакин Горькога, три стила, као да је и у устима имао богатство да окачује три различита језика. То су Руси. Они напред, јер су великом књижевношћу све то читко, истински и уметнички потврдили. А ми? Вук сам у малом урадио једно што тамо колективна књижевност, у смислу народних заслуга за језик говорни и писани. Вук сам и лично он био једино остао документ за силу језика у народу, да књижевно стваралачке варијанте и простом народу. Разне варијанте? Црногорац је мишљан и доминантан; бра и фронталан у реализацији ствари и у суду; језичар у проку своје граматике; језичар до ауторитета; добро мишљан, добро облика. У Црној Гори, ~~па чак и~~

[illegible]

~~Хочу~~ села и града, школе и самоучких образовања, једној малој и примитивној
земљи, темељ књижевности, здрав, спреман да понесе зграду ~~и~~ ^{коју} тржи и запове-
да. Под Шкерлићем извојевала је ~~така~~ србија један заједнички књижевни језик,
са еквивалентним начертаним ^{пошто одавно рационалног франца, са} ~~својим~~ одавише рачио-
настичким духом србијанским, дакле се извесним степенавањем, што данас, тачно пред-
^{(и јене,} ~~видљиво~~ ^{је} своју корекцију.

[illegible]

